

เทศน์เช้า วันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๔๕

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดสันติธรรมาราม ต. คลองตากคต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

การประพฤติปฏิบัติ สมัยก่อนครั้งพุทธกาล เรื่องที่ว่าก่อนพุทธกาลไม่มีศาสนา ในลัทธิต่างๆ พวกฤๅษีชีไพรเขาไปอย่างกิเลส เขาใช้ถ่านไฟแล้วก็เอาตัววิ่งขึ้นไปนอนอย่าง เพื่อจะย่างกิเลส เขาทำอย่างนี้กันมา แล้วเขาเข้าใจว่าสิ่งนั้นคือการชำระกิเลส เห็นไหม การอย่างตนเอง เผลาตนเอง ขึ้นไปบนไฟนั่งให้ไฟมันเผา เผาจนอย่างนั้นคิดว่าเป็นการเผาตนกิเลสไป นี่ความคิดของเรามันคิดชั้นเดียว ความคิดของเราคิดว่าถ้าการเผาเผานี้มันจะชำระกิเลสได้ อย่างตัวเอง เห็นไหม

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็เหมือนกัน การอดอาหาร การทรมานร่างกายนี้ ทำทุกอย่างเพื่อจะชำระกิเลสให้ได้ นี่ความคิดชั้นเดียว แล้วเดี๋ยวนี้ในปัจจุบันก็เหมือนกัน ในการประพฤติปฏิบัติปัจจุบันนี้คิดว่าการชำระกิเลสคือการใคร่ครวญ และชำระกิเลสไป การใคร่ครวญและชำระกิเลสนั้นมันเป็นการคิดกันของโลกเขา เห็นไหม นี่มันเข้าใจ กิเลสมันยังสวมรอย สวมรอยเข้าไปในความเห็นของเราเลย ว่าอย่างนี้คือการประพฤติปฏิบัติ แต่ความจริงแล้วมันเป็นการเริ่มต้นในการประพฤติปฏิบัติ มันไม่เข้าถึงเนื้อหอรอก

ต่อไป จ พุทฺหมจริยญฺ ในมงคล ๓๘ ประการก็มีอยู่ ตบะธรรมที่แผดเผา เห็นไหม ตบะธรรมที่แผดเผานี้มันเริ่มจากหยาบ จากกลาง จากละเอียด จะแผดเผามันได้มันต้องมีธรรมในหัวใจก่อน การประพฤติปฏิบัติธรรม ในการที่ทำความสงบของใจเข้ามานี้ มันต้องมีสิ่งนั้นเข้ามา มันถึงเข้าถึงเนื้อ เข้าถึงความคิดของใจ ความคิดเบื้องในใจ ความคิดภายใน เห็นไหม

ความคิดจากภายนอกนี้เป็นความคิดความฟุ้งซ่าน ความฟุ้งซ่าน ความแสวงหาออกไป นั่นนะการแผดเผาอย่างนั้นการแผดเผาเปลือกใจ การแผดเผาเปลือกของใจแล้วก็ให้มันสงบตัวเข้ามา เภาของใจไม่ใช่ตัวใจ เภาของใจเป็นอาการเกิดขึ้นจากใจ แต่เป็นเภา เภานั้นสืบต่อกันไป เภา

นั่นเป็นสมมุติ โลกเข้าได้แค่เงา เข้าได้แค่เปลือก ความสืบทอดของโลกเขาได้แค่นั้น การสื่อสารกัน การอะไรกัน แล้วก็จะเอาอย่างนี้มาชำระกิเลสไป

มันก็เหมือนกับพวกเทคโนโลยีนี้แหละ เหมือนกับพวกเครื่องยนต์กลไก การทำงานของมันมันทำได้เหมือนมนุษย์นะ แล้วทำได้ดีกว่ามนุษย์อีก แต่มันไม่มีหัวใจ มันไม่มีความรับรู้ของมัน มันไม่มีความสุขความทุกข์กับสิ่งนั้นหรอก มันทำตามพลังงานของมัน ถ้ามีกระแสไฟฟ้าเข้าไป มันก็ทำงานเท่ากระแสไฟฟ้านั้น เราคิดกลไกขึ้นมา คิดกลไกการทำงานของมันเป็น แล้วให้มันเป็นไป

อันนี้ก็เหมือนกัน ถ้าเราคิดอย่างนั้นมันก็เป็นกลไกของจิต เห็นไหม ชนรักับจิตนี้ไม่ใช่อันเดียวกัน แต่มันอาศัยสืบเนื่องกันขึ้นมา เราได้สภาวะไปก่อน เราได้ภพชาติขึ้นมา เราถึงได้สภาวะแบบนั้น เวลาทำตามหน้าที่ของมันมันก็ทำตามหน้าที่ของมัน แล้วเราก็จะเอาสิ่งที่เป็หน้าที่ของมันนั้นชำระมันเหรอ มันต้องลึกกว่านั้น เห็นไหม มันถึงต้องทำความสงบของใจ

ถึงว่าถ้าไม่มีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมนี้ ธรรมอันนี้มันลึกลับซับซ้อนมาก ความคิดเหมือนกัน แต่ความคิดคนละจังหวะ คนละช่วงตอนกัน นี่มันถึงเป็นปัญญาต่างกัน ความคิดเหมือนกันนะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปศึกษากับพวกลัทธิต่างๆ แล้วการประพฤติปฏิบัติก็ทำอย่างนั้นละ เพราะอะไร

เพราะมันไม่มีมรรคไป สิ่งที่ไม่มีมรรคคือไม่มีคนเริ่มต้นที่จะเข้าไปถึงความรู้สึกอันนี้ได้ ไม่มีใครเริ่มต้นที่จะเข้าถึงอันนี้ได้ แล้วมันละเอียดอ่อนไง มันละเอียดอ่อน มันลึกซึ้ง มันสุขุมมากอยู่ในหัวใจของเรา อยู่ในหัวใจของเราละ แล้วเราจะเข้าไปถึงจับตัวใจของเราได้ มันต้องทำความสงบเข้ามา ทำความสงบของใจเข้ามา นี่สมถธรรม ความเป็นสมถธรรมมันเป็นความคิดที่ว่าใช้ความคิดก็ได้ ถ้าความคิดการใคร่ครวญให้ใจสงบเข้ามา มันก็เป็นสมถธรรม แต่ความคิดของเขาเขาไม่เข้าใจ เขาว่าสิ่งนั้นเป็นการวิปัสสนา เห็นไหม

ถ้าเป็นวิปัสสนาฉันนั้นก็เหมือนกับการย่างร่างกายนั้น การย่างร่างกายนั้นมันไม่สามารถชำระกิเลสได้ แต่ความคิดของเขา ความเห็นของเขาว่าการเอากายเข้ามาย่างบนไฟนะ ไฟมันเผาเผาร่างกายนี้ มันจะเผาเผากิเลสไปด้วย แต่กิเลสเป็นนามธรรม มันไม่มีไฟอะไรเผเผามันได้เลย ต้องเป็นธรรมจักร เห็นไหม จักรที่เข้าไปชำระล้างใจ มันเป็นจักรจากภายใน จักรจากภายใน เกิดขึ้นจากความเห็นของเรา

ความเห็นของเราเห็นถูกต้องก่อน ต้องเป็นความเห็นของเราก่อน เห็นถูกต้อง มันก็เหมือนกับความคิดว่าสิ่งที่เป็นความคิดที่หยาบๆ นั้นใช้ไม่ได้เลย มันใช้ได้แต่ความเห็นที่ถูกต้องแล้วย้อนกลับ สิ่งที่ย้อนกลับเข้ามา เห็นไหม ย้อนกลับเข้าไปดูความเห็น ความกระเพื่อมของใจ ใจมันคิดออกมาอย่างไร จับสิ่งนั้นแล้วใคร่ครวญสิ่งนั้น จับเข้าไปข้างใน เห็นไหม จับคุรุขันธเข้าไป ถ้าจับขันธ แยกแยะขันธออกไป แยกแยะขันธออกไป ขันธกับจิตไม่ใช่อันเดียวกัน ขันธนี้ขาดออกไปจากใจ พอขันธขาดออก นั่นนะกิเลสมันอยู่ตรงนั้น กิเลสมันอยู่ในเนื้อ เห็นไหม มันอยู่ระหว่างข้อต่อ ระหว่างความที่ว่าเป็นระบบของมัน ความคิดของมัน ระบบของมันนี้ นั่นกิเลส มันผูกมัดตรงนั้น มันมัดตรงนั้นด้วยความคิด มันเห็นความเห็นของเรา มันเลยมัดใจไว้แน่นมาก แล้วเราเข้าไปปลดเปลื้องตรงนั้นออกไป อันนี้ต่างหากถึงว่าเป็นการประพาศปฏิบัติธรรม

ในธรรมจักรฯ ถ้าธรรมจักรฯ ความคำริขอบ ความเห็นชอบ แต่ความชอบของใคร องค์สัมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในพระไตรปิฎกไม่บอกไว้ชัดเจนว่าจะต้องเป็นเช่นนั้น อาจารย์มหาบัวท่านบอก ท่านเปิดพระไตรปิฎกหมดแล้วนะ โอ้เรื่องที่ว่าเวลามันเป็นไปนี้ไม่มี เรื่องความเป็นไป เรื่องผลของการประพาศปฏิบัติไม่มี แต่ในพระไตรปิฎกนี้จะบอกแต่เหตุใด บอกแต่เหตุ เห็นไหม บอกว่าธรรมจักรฯ มันเคลื่อนออกไปๆ แล้วมันความเห็นชอบ ความคำริขอบ ความเพียรชอบชอบของใคร เพราะอะไร เพราะว่ากิเลสคนมันหยาบมันหนาต่างกัน มันหนา มันบางต่างกัน อันหนึ่ง แล้วพอเราปฏิบัติขึ้นไปแล้วมันมีความส่งต่อขึ้นไป ความส่งต่อขึ้นไปแต่ละภูมิของใจ

ภพภูมิของใจ อริยภูมิมันมี ๔ ขั้นตอน มันละเอียดขึ้นไปนี้ มันความชอบของใคร ถึงว่าจะเอาความเห็นชอบอันนั้น ความเห็นชอบของตัวเองไปปิดกั้นทุกอย่าง ไปความเห็นทุกอย่างว่า

ต้องเป็นอย่างนี้ เป็นไปไม่ได้ มันต้องปล่อยให้ตามความเป็นจริงใจ ตามความเป็นจริงแล้วแต่ใจ
ที่มันจะเป็นไป ตามความเป็นจริงที่เป็นไปแล้วใจมันเป็นไปขนาดไหน ถ้ามันเป็นไปด้วยความ
หยาบๆ มันก็จะได้อย่างหยาบๆ สิ่งถ้ามันได้ละเอียดขึ้นมานี้ มรรคหยาบข้ามรรคละเอียด คนที่
เข้าไปเห็น เห็นใหม่

คนเข้าไปเห็นสิ่งใดแล้วมันยึดมันถือมัน มันอยากเห็นสิ่งนั้นอีก มันต้องการสิ่งนั้นเพราะ
อะไร เพราะเรามีกิเลส มีตัณหา กิเลสตัณหาความทะยานของเรานี้มันเกาะเกี่ยวกับสิ่งนั้น แล้ว
มันยึดมันถือมันสิ่งนั้น พอยึดมันสิ่งนั้นแล้ว มันยึดมันแล้วจะว่าอันนั้นเป็นความเห็นของมัน เป็น
ความถูกต้อง นั่นนะนี่มรรคหยาบข้ามรรคละเอียดอย่างนี้ไง ว่ามันไม่ยอมก้าวเดินต่อไป มันไม่
ยอมทิ้งสิ่งที่มันเคยเห็นมา

เหมือนกับพระไตรปิฎกเปรียบเทียบไว้ เราแบกอุจจาระมา แบกขี้มา แต่พอเราไปเจอฝ้าย
เจอทองคำนี้เราจะไม่ทิ้งสิ่งนั้น อันนั้นมันเห็นชัดเจน มันพูดได้ มันเห็นชัดเจน แต่ความยึดมันถือ
มันของใจมันไม่เห็นอย่างนั้นหรอก มันว่ามันเป็นความถูกต้องของมัน ความถูกต้องความเห็น
ของเรานี้ ความเห็นของเรานั้นเป็นความเห็นที่ว่ามันยึดมันถือมัน มันก็เลยว่สิ่งนั้นถูกต้อง
ถูกต้องตามความเห็น ไม่ถูกต้องตามความเป็นจริง ถ้าถูกต้องตามความเป็นจริง ตามธัมมจักกฯ ที่
องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมนี้มันจะปล่อยได้ มันจะปล่อยวางเข้าไปเป็นเปลาะๆ
เข้าไป มันปล่อยได้เพราะอะไร เพราะมันเห็นโทษไง สิ่งนี้เป็นโทษ

เราต้องการ เห็นใหม่ ที่ว่าถ้าสมบัติของเรานี้ไม่ใช่ของเรา เป็นของครูบาอาจารย์นี้ มันพูด
ได้ แต่ความจริงมันก็คือของของเรานั้นแหละ เป็นของของเรา แต่ถ้าเราคิดอย่างนั้นแล้วนี้ มัน
คิดถึงธรรมไง ถ้าคิดถึงธรรมจะมีความสุข จะมีที่พึ่งที่อาศัย โลกนี้มันร้อนนะ เราทำมาหากินกัน
อยู่ที่นี่มันจะทุกข์มันจะร้อนมาก การประพฤติปฏิบัติมันจะร้อนมาก เรื่องของโลกมันร้อน แล้วไม่
มีที่พัก เข้ามาพักในพรหมจรรย์นี้มันก็เป็นที่พักส่วนหนึ่ง ที่พักส่วนหนึ่งแล้วเราจะประพฤติ
ปฏิบัติเพื่อจะหลบจากกิเลสอีกชั้นหนึ่ง เห็นไหม ถ้าหลบจากกิเลสได้มันจะพ้นจากกิเลสไปได้

ฉะนั้นการประพฤติปฏิบัติ ถ้าความเห็นของโลกเขา มันจะเป็นความเห็นเรื่องอย่างนั้น เรื่องการช่างไฟ ช่างร่างกาย เรื่องความเห็นไป พอเรื่องมาประพฤติปฏิบัติในหัวใจก็เหมือนกัน ตบะธรรมแผดเผาอย่างนั้น แผดเผาคือจ้อง คือเพ่ง มันเป็นไปไม่ได้หรอก มันต้องมีปัญญา เห็นไหม สติ สมาธิ ปัญญา ปัญญาเข้าไปแยกแยะ เข้าไปค้นคว้าของมัน ปัญญาเข้าไปแยกแยะสิ่งนั้นออกไป พอสิ่งนั้นขาดออกไปๆ เห็นไหม มันจะปล่อยกิเลสออกไป นั่นนะปัญญาแยกแยะ สติ สมาธิ ปัญญา ถึงไม่ใช่การช่างไฟ ตบะธรรมมันมีหลายขั้นตอน มีมรรคหยาบ มรรคละเอียดเข้าไปเป็นชั้นๆ เข้าไป เราถึงต้องประพฤติปฏิบัติอย่างนั้น

นี่ศาสนาเกิดเกิดยากอย่างนี้ แล้วศาสนาเข้าถึงได้ยากอย่างนี้ เพราะอะไร เพราะมันจินตนาการไม่ได้ มันคาดหมายไม่ได้ แต่ความเห็นของโลกเป็นความคาดหมาย การช่างนี้การเปรียบเทียบ เห็นไหม เขาย่างกุ้ง ย่างปลา มันจะสุกขึ้นมา นี่ ไฟมันเผาให้สุก อย่างเรากิเลสก็คงจะตายไปด้วย มันเป็นไปไม่ได้ มันเป็นไปไม่ได้เลย นั่นนะความเห็นของเรา ความเห็นของโลก เขาเห็นความเห็นชั้นเดียว ความเห็นของธรรมนี้ มันละเอียดอ่อนเป็นชั้นเข้าไปหลายชั้นหลายชั้นนะ

สติปัญญา มหาสติ มหาปัญญา แล้วปัญญาอัตโนมัติเข้าไปนี้ คูสิว่าปัญญามันละเอียด ขนาดไหนเวลาเข้าไปชำระกิเลส มันเกิดขึ้นจากใจที่ว่าหายๆ อย่างเรานี้แหละ เกิดขึ้นจากความเห็นของเรา แต่ต้องทำให้ถูกเข้าไป ถ้าทำถูกเข้าไปมันจะเป็นประโยชน์กับใจดวงนั้นนะ แล้วใจดวงนั้นจะซึ่งถึงศาสนา เข้าใจศาสนา หาศาสนาเป็นที่พึ่ง เราเกิดมาพบพุทธศาสนานี้ ประเสริฐมาก ประเสริฐในว่ามีธรรมโอสธชำระ ยาที่ชำระโรคในใจ ยาของโลกเขานี้ชำระเรื่องของร่างกาย แล้วเขาก็เปลี่ยนยาใหม่ๆ ตลอดไป มียาตัวใหม่ออกมา ยาตัวเก่าก็ล้าสมัยตลอดไป แต่อริยสัจนี้ไม่เคยล้าสมัยเลย มันพอดี เห็นไหม

มัชฌิมาปฏิปทาถึงว่า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าองค์ไหนก็แล้วแต่ มาตรัสรู้ต่อไป ก็ตรัสรู้อันนี้ไง แล้วเราจะต้องไปหวังพึ่งองค์ไหน เราไปหวังข้างหน้า อ่านตำราแล้วว่าข้างหน้าจะสุขสบาย จะสอยเอาได้แบบพระศรีอริยเมตไตรยนี้ มันหวังพึ่ง มันก็อันเดียวกัน แต่ระยะเวลา

ที่จะไปถึงช่วงนั้น มันระยะเวลาอีกกี่พันปี แล้วเราจะเกิดตายในโลกนี้อีกกี่พันปี กับของที่อยู่ตรงหน้านี้น่าทำไมมันไม่หีบ ของที่อยู่ตรงหน้านี้น่าทำไมไม่คว่ำ ถ้าของที่อยู่ตรงหน้าเราหีบ เราคว่ำขึ้นมา มันก็เป็นของของเรา

ของที่อยู่ตรงหน้านี้นั้นเป็นวัตถุ มันหีบได้ใช่ไหม แต่สิ่งนี้เป็นนามธรรม การประพาศปฏิบัตินี้มันจะทำได้อย่างไร มันก็ต้องใช้ความเพียรของเรา ความเพียรนี้ใส่เข้าไป มรรคผลนั้นมีอยู่ ทุกอย่างมีอยู่ ขาดแต่ความเพียรของเรา ขาดแต่ความตั้งใจของเรา ถ้าความตั้งใจ ความเพียรของเรามีขึ้นมานี้ มันต้องทำได้ สิ่งที่ได้ก็จะเป็นประโยชน์กับใจดวงนั้น

ใจดวงนั้น เห็นไหม เกิดมาพบพุทธศาสนาแล้วได้ประโยชน์จากศาสนา เกิดพบพุทธศาสนา เกิดมามีมนุษยสมบัตินี้เป็นสิ่งที่ประเสริฐที่สุด เป็นสิ่งที่เป็นอริยทรัพย์ที่มีคุณค่ามาก แล้วไม่หีบอะไรคว่ำติดมือเลย คว่ำอะไรไม่ติดมือเลย มันจะเป็นอย่างนั้นเพื่ออะไร เราต้องทำของเราให้ได้ ต้องทำได้ ทำได้มันเป็นไปได้ เป็นไปได้หมดเลย เพียงแต่ว่ากิเลสมันอยู่ในหัวใจ มันจุฬไฟ ก่อไฟอยู่ในหัวใจ เราไม่มีอำนาจศาสนา เราเวลาน้อย เราเป็นไป นี่มันมีความคิดอย่างนั้นในดวงใจทุกดวงใจนะ แล้วมันเกิดขึ้นมา มันมีอยู่แล้วเราก็ต้องปัดมันออกไป แล้วก็ทำความเพียรไป ทำความเพียรไป ต้องทำความเพียรไปอย่างเดียว จะเกิดได้ สิ่งทีวัตถุอยู่ต่อหน้าก็หีบได้

แต่นามธรรมมันจะหีบได้มันต้องมัจฉาปฏิบัติ มันต้องกลมกลืน ต้องพอดีกัน เห็นไหม ใจหนึ่งพอดี สร้างฐานพอดี สมาธิพอดี ทุกอย่างพอดี ก่อนจะพอดีนี้มันก็ผิดไปก่อน มันผิดมันพลาดมาตลอด มันไม่มีความพอดีหรอก เราลองเข้าไปบ่อยครั้งๆ เข้ามันจะพอดี ถ้าพอดีมัจฉาปฏิบัติเกิดขึ้นกลางหัวใจ ชำระกิเลสขาด เกิดจากความวิริยะอุตสาหะ เกิดจากความเพียรของเรา มันขาดความเพียร ขาดความเพียรอย่างเดียว อย่างอื่นไม่มีทางที่จะเป็นไปได้เลย เราก็นั่งคิดแต่อยากได้ อยากปรารถนา กัน แต่ความเพียรไม่มี เหตุไม่มีผลไม่เกิด เหตุมีเท่านั้นผลจะเกิด

พระพุทธเจ้าบอกว่าชี้แต่ทางเดินให้เรานะ เราจะก้าวเดินนี้เป็นความเห็นของเรา เราจะก้าวเดินอย่างเดียว แต่พระพุทธเจ้าชี้เท่านั้น นี่ความเพียรของเราอย่างเดียว ความก้าวเดินคือความเพียรขึ้นมาจากใจ แล้วมันจะได้ผลตามความเป็นจริงจากศาสนธรรม ไม่ใช่ตามความเป็นจริงของเรา ความเป็นจริงของเราคือความเป็นจริงของกิเลส ความจริงของธรรมมันจะเกิดขึ้นมาพร้อมกับความรู้แจ้ง เอวัง